

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

Кафедра педагогіки і методики викладання історії та
суспільних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Тамара ЯНЧЕНКО

«31» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

Спеціальність 014 Середня освіта (Історія)

2020–2021 навчальний рік

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № від 1 від 31 серпня 2020 року

Розробники: Янченко Тамара Василівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка; Кулик Ірина Олександрівна, кандидат пед. наук, доцент кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка;

Мова навчання – українська.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта» є підготовка майбутніх викладачів до професійної діяльності у системі інклюзивної освіти, формування компетентностей, необхідних для надання освітніх послуг людям із особливими освітніми потребами.

Завдання навчальної дисципліни:

- сформувати усвідомлене розуміння основних положень теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти;
- сформувати уміння та навички комплексного застосування у професійній діяльності різноманітних навчальних стратегій, пов'язаних із особливими освітніми потребами;
- сформувати вміння критично оцінювати та визначати педагогічні підходи щодо організації інклюзивного освітнього простору в умовах закладу освіти;
- виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей з особливими потребами;
- сформувати навички диференційованого викладання та оцінювання;
- сформувати вміння самостійно аналізувати та співставляти сучасні моделі інклюзивної освіти; застосовувати різноманітні педагогічні технології навчання людей із особливими освітніми потребами;
- виробити усвідомлення необхідності зростання педагогічної майстерності.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

1. Теоретичні засади інклюзивної освіти.
2. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3	3
Кількість годин:	90	90
- лекції	18	4
- практичні / семінарські	20	8
- лабораторні	-	-
- індивідуальні завдання	-	-
- самостійна робота студента	54	78

Статус навчальної дисципліни _____ **обов'язкова** _____

Очікувані результати навчання (програмні результати навчання, загальні та фахові компетентності), що формуються у процесі вивчення дисципліни «Інклюзивна освіта»:

- ЗК 03. Здатність активно вчитися впродовж життя й оволодівати інноваційними стратегіями навчання.
- ЗК 04. Здатність виявляти ініціативу, підприємливість, генерувати нові ідеї, визначати та розв'язувати проблеми.
- ЗК 05. Здатність ефективно працювати одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні.
- ФК 01. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.
- ФК 03. Володіння основами цілепокладання, планування та організації освітнього процесу, моделювання змісту навчання історії відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.
- ФК 04. Здатність управляти освітніми проєктами, відповідати за прийняття рішень у невизначених умовах та спрямовувати розвиток здобувачів освіти на прогрес і досягнення.
- ФК 06. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.
- ФК 08. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.
- ПРН 01. Уміння аналізувати й розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері професійної діяльності або навчання.
- ПРН 03. Володіння концептуальними науковими та практичними знаннями та здатністю до критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної педагогічної діяльності та/або навчання історії.
- ПРН 04. Використання сучасних методик і технологій організації освітнього процесу, оцінки досягнень учнів на різних етапах вивчення історії для успішного й ефективного здійснення професійної педагогічної діяльності.
- ПРН 05. Володіння навичками розв'язання освітніх, виховних, розвивальних та науково-методичних завдань, уміння застосовувати найбільш ефективні методичні підходи і сучасні технології навчання історії, виховання і розвитку учнів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей і потреб.
- ПРН 09. Здатність продовжувати навчання упродовж життя і вдосконалювати здобуті під час навчання компетентності з високим рівнем автономності.

Критерії оцінювання результатів навчання

а) робота на практичному занятті

Усна відповідь, доповідь, виконання завдань

на практичному занятті

до 5 балів

б) самостійна робота

до 5 балів

в) модульна контрольна робота (тестове завдання)

до 5 балів

г) захист проєкту

до 25 балів

Робота на практичному занятті оцінюється за такими критеріями: 5 балів – здобувач освіти у повному обсязі опрацював програмовий матеріал, має глибокі та

міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, робить аргументовані висновки; може узагальнювати та застосовувати набуті знання; 4 бали – відповідь містить незначні неточності, але знання систематизовані, висновки аргументовані, 3 бали – відповідь містить незначні неточності; 2 бали – студент може відтворити основні положення програмового матеріалу, його відповідь неповна; 1 бал – студент доповнює відповіді своїх товаришів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Структура та тематичний план навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади інклюзивної освіти

Тема 1. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи

Суттєві ознаки інклюзивної освіти. Суттєві ознаки понять «інтеграція», «соціальна інтеграція», «освітня інтеграція», «інклюзія», «інклюзивна освіта», «інклюзивне навчання», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби». Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації. Завдання та принципи інклюзивної освіти. Філософське осмислення феномену освітньої інтеграції і способів її реалізації в практиці зарубіжними вченими та вченими пострадянських країн. Проблема перегляду світоглядних і методологічних орієнтирів корекційної педагогіки у зв'язку з розвитком інклюзивної форми навчання в Україні.

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти

Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти. Саламанська декларація та документи ООН і ЮНЕСКО. Міжнародні організації, що формують політику в галузі інклюзивної освіти. Сучасна освітня нормативно-правова база. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.

Тема 3. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти

Історія спеціальної освіти й інклюзії. Еволюція ставлення суспільства та держави до осіб з психофізичними порушеннями. Соціальна та медична моделі порушень психофізичного розвитку. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи. Система управління інклюзивною освітою. Характеристика спеціальної освіти в Україні. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти.

Змістовий модуль 2. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти

Тема 4. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі

Організаційно-педагогічні умови ефективного інклюзивного навчання. Професійне співробітництво як одна з основних умов ефективного інклюзивного навчання і виховання дітей з психофізичними порушеннями. Психолого-педагогічні особливості професійного співробітництва. Організація професійного співробітництва в інклюзивній школі. Бар'єри в розвитку професійного співробітництва. Організація діяльності міждисциплінарної команди спеціалістів. Специфіка співробітництва різних фахівців в інклюзивній школі.

Тема 5. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі

Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами, команда психолого-педагогічного супроводу дитини. Технології індивідуалізації освітнього процесу. Методи, прийоми та види діяльності в контексті індивідуалізації освітнього процесу. Стили навчання, особливості сприймання інформації та прийоми навчання. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів. Сучасні системи навчання як основа стратегій викладання в інклюзивному навчальному закладі.

Тема 6. Корекційно-педагогічний супровід інклюзивної освіти

Корекційно-педагогічний супровід як складова психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями психофізичного розвитку. Поняття про корекційну спрямованість навчання. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Основні принципи корекційно-розвивальної роботи. Шляхи забезпечення корекційного компонента інклюзивної освіти. Корекційно спрямовані методики навчання. Засоби корекції. Значення корекційно-педагогічного супроводу для загального розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Тема 7. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання

Науково-методичні основи технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання. Функції оцінювання. Організаційні форми оцінювання. Принципи, методи, прийоми оцінювання. Інструментарій оцінювання. Діагностичне оцінювання. Тестування в умовах інклюзивного навчання.

Тема 8. Розвиток міжособистісних стосунків в учнівському колективі

Вивчення стану соціальної компетентності учнів з особливими освітніми потребами. Формування компетентностей у дітей з особливими потребами для налагодження дружніх стосунків з ровесниками. Педагогічні умови формування класного колективу і створення атмосфери сприйняття відмінностей.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	включно з					усього	включно з				
		л	пр	лаб	інд	срс		л	пр	лаб	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади застосування інноваційних освітніх технологій												
Тема 1. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи	12	4				8	12	2				10
Тема 2. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти	6		2			4	6		2			4
Тема 3. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти	12	4				8	12		2			10
Разом за змістовим модулем 1	30	8	2			20	30	2	4			24
Змістовий модуль 2. Практичне застосування інноваційних технологій навчання в освітньому процесі												
Тема 4. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі	10		4			6	10		2			8
Тема 5. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі	10	2	2			6	10	2				8
Тема 6. Корекційно-педагогічний супровід інклюзивної освіти	14	2	4			8	14		2			12
Тема 7. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання	14	2	4			8	14					14
Тема 8. Розвиток міжособистісних стосунків в учнівському колективі	12	2	4			6	12					12
Разом за змістовим модулем 2	60	8	18			34		2	4			54
Усього годин	90	16	20			54	90	4	8			78

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інклюзивна освіта: понятійно-термінологічний апарат	2
2	Розвиток інклюзивної освіти в розвинених країнах світу	2
3	Історія інклюзивної освіти в Україні	2
4	Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти	2
5	Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі	2
6	Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі	2
7	Методичне забезпечення інклюзивної освіти	2
8	Корекційно-педагогічний супровід інклюзивної освіти	2
9	Педагогічні умови оцінювання результатів інклюзивного навчання	2
10	Формування міжособистісних стосунків в учнівському колективі	2
Усього годин на практичні заняття		20

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи	8
2	Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти	4
3	Історичне підґрунтя інклюзивної освіти	8
4	Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі	6
5	Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі	6
6	Корекційно-педагогічний супровід інклюзивної освіти	8
7	Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання	8
8	Розвиток міжособистісних стосунків в учнівському колективі	6
Усього годин на самостійну роботу		54

Методи навчання

1. Інтерактивні методи навчання (мікрофон, ажурна пилка, моделювання освітніх ситуацій).
2. Словесні методи навчання (лекція, бесіда).
3. Практичні методи навчання (виконання творчих завдань, підготовка доповідей, презентацій).
4. Проблемний виклад матеріалу.
5. Дослідницький метод навчання.

Методи контролю

У навчальному процесі в різноманітних поєднаннях використовуються методи усного та письмового контролю.

Засоби діагностики успішності та якості навчання

Діагностика здійснюється на основі комплексних педагогічних завдань, тестів.

Розподіл балів

Розподіл балів за темами

ЗМ № 1				ЗМ № 2						Разом
T1	T2	T3	к/р	T4	T5	T6	T7	T8	тв/р	
8	8	10	10	8	10	7	8	6	25	100

Розподіл балів за формами контролю

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Виконання самостійної роботи	2	5+10	15
Робота на практичному занятті	10	5	50
Модульна контрольна робота	1	10	10
Захист проекту			25
Усього:			100

Методичне забезпечення

1. Навчальна програма
2. Робоча програма навчальної дисципліни
3. Методичні матеріали до практичних занять
4. Теми і завдання для самостійного опрацювання.
5. Дидактичні матеріали до лекційних занять.

Рекомендовані джерела інформації

Основна

Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту»
[http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145 - 19\]](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19);

Закон України «Про повну загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

Концепція розвитку інклюзивної освіти // Наказ МОН України від 01.10.2010 р. № 912: <http://firstedu.org.ua/index.php>.

Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання. Інструктивно-методичний лист МОН, молоді та спорту № 1/9-384 від 18.05.2012 р.: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/29627/

Саламанская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. Саламанка. Испания, 7-10 июня 1994. Київ, 2000. 21 с.

Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-п>

Про затвердження заходів щодо впровадження інклюзивного навчання в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2015 року. Наказ Міністерства освіти й науки України № 1034 від 23.07.2013 р. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1034729-13>.

Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ: Академвидав 2004. 352 с.

Колупаєва А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посібник. Київ: Науковий Світ, 2010. 196 с.

Колупаєва А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи : монографія. Київ : Самміт-Книга, 2009. 272 с.

Колупаєва А.А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Е.А. Данілявічуте, С.В. Литовченко. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 197 с.

Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.

Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Київ, 2013. 140 с.

Пантюк Т. Основи корекційної педагогіки : курс лекцій : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Дрогобич : ВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2009. 324 с.

Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Шевців З. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : ЦУЛ, 2017. 248 с.

Допоміжна література:

Алеєва Н. М. Діти з порушенням зору в умовах інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Київ : Кафедра, 2016. 212 с.

Баханов К.О. Сучасна шкільна історична освіта: інноваційні аспекти. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. 384 с.

Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя: Просвіта, 2004. 324 с.

Баханов К.О. Традиції та інновації в навчанні історії в школі. Дидактичний словник-довідник. Запоріжжя: Просвіта, 2002. 107 с.

Духовні та соціально-психологічні аспекти допомоги дітям із загальними порушеннями розвитку в системі інтеграційної освіти : матеріали симпозіуму : [збірник] / [упоряд. : А. О. Вовк, К. О. Островська ; відп. за вип. С. Л. Грабовська] ; Ін-т соціогуманіст. проблем людини західного наук. центру НАН України та МОН України, ЛНУ ім.І. Франка, каф. психології філософ. ф-ту. Львів, 2005. 93 с.

Інклюзивне навчання: досвід упровадження / упоряд. А. А. Колупаєва ; ред. рада М. Мосієнко, М. Голубенко, Т. Шаповал, Г. Харук ; авт. кол.: І. Луценко, Д. Романовська, Л. Кирилецька та ін. Київ : ВГ Шкільний світ, 2015. 200 с.

Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство : наук.-метод. зб. / [ред. кол. : Н. Софій (голова), Л. Артемова, Н. Бібік та ін. ; за ред. І. Єрмакова]. Київ : Контекст, 2000. 336 с.

Інтернет-ресурси

Нормативно-правова база в сфері інклюзивної освіти: www.ussf.kiev.ua/ielegalframework/ Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України: <http://www.mon.gov.ua>.

Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: <http://naqa.gov.ua>

Офіційний сайт ЮНЕСКО: <http://www.unesco.org/> www.ispukr.org.ua – сайт Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні»: www.education-inclusive.com.

www.ussf.kiev.ua – сайт Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».

Колупаєва А.А. Основи інклюзивної освіти:[навч.-метод. посіб. Київ: «А.С.К.», 2012. 307 с.: <http://www.twirpx.com/file/958780>

Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах / Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-п>

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Національна парламентська бібліотека України: <http://www.nplu.kiev.ua>

Харківська державна наукова бібліотека ім. Короленка. <http://korolenko.kharkov.com>